

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izširitev: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3 - Telefon št. 31-23, 31-26

JUTRO

Izširitev vsak dan razen ponedeljka
Naročnina mesečno Lit. 18.-
za izmenitev pa Lit. 22.80
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 3, telefon
31-22, 31-23, 31-24

Potopitev sovjetske križarke pri Feodosiji

Uspel napad italijanskih brzih čolnov na sovjetsko mornarico v krimskih vodah

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 5. avgusta naslednje 799. vojno poročilo:
V Egiptu ni bilo nobenega važnejšega dogodka na fronti na kopnem.
Protiletalsko topništvo neke naše velike jedinice je sestrelilo 1 sovražno letalo, 4 druga letala pa so uničili nemški lovc.

Letalski oddelki so bombardirali sovražnikove prometne zveze. Nemška letala so posebno silovito napadala cilje v območju Aleksandrije.
Tudi nad Malto se je nadaljevala delavnost osovinskih bombnikov.

V vodah pri Feodosiji na Krimu je bil izvršen drzen nočni napad proti sovjetski pomorski skupini. Izvršila ga je eskadra naših brzih čolnov, ki je torpedirala in potopila križarko s 6500 tonami tipa »Rdeči Krime«.

Naše enote so se ne glede na silovito sovražno reakcijo vse nepoškodovane vrtnile na svoja oporišča.
Sovjetska križarka tipa »Rdeči Krime«, ki so jo napadli naši brzi čolni pri Feodosiji, je bila zadeta s prvimi torpedi od brzega čolna pod poveljstvom poveljnika eskadre korvetnega kapetana Curzija Castagnaccia, kasneje pa je potopitev dovršila neka druga enota pod poveljstvom podporočnika bojnega broda Emilija Legnanija.

Italijansko-egiptski odnosi

Sofija, 5. avg. s. Oficiozni list »Večere« objavlja članek, posvečen odnosom med Italijo in Egiptom, v katerem poudarja med drugim, da je Italija vedno vzdrževala dobre odnose z egiptsko vlado. Na drugi strani je znano, da smatrajo Italijani Sredozemlje kot svoj življenjski prostor in da je v neposredni bližini Egipta Sueški prekop, glede katerega je Italija zelo občutljiva, ker predstavlja prav tako zanj življenjsko vprašanje, ki čaka na svojo rešitve. Bolgarski list opozarja nato na nedavno izjavo sil osti glede položaja Egipta. Ob tej priliki so se italijanski krogi poudarili stoletne vezi med Egiptom in Italijo. Obe državi sta doslej brez motenj sodelovali, Italijanske zahteve do Egipta, ki ničemer ne ločijo teritorialne nedotakljivosti egiptске države in njenih suverenih

Ubrana je trda pot strogosti

Komentar »Piccola di Trieste« k Ducejevemu govoru

Ljubljana, 5. avgusta
Včeraj smo poročali, da je prispel Duce v petek, 31. julija zjuraj z letalom nepričakovano v Gorizjo, kjer mu je priredilo prebivalstvo navdušen sprejem. Po končanem raportu na poveljstvi vojaškega okrožja je Duce nagovoril veliko množico z balkona vojaškega poveljstva. Italijanski listi približujejo obširne komentare o tem govoru. Včerajšnji »Piccolo« proučuje o Ducejevemu govoru naslednji komentar:

Obračunaj se na Goriziane je govoril Duce vsemu giuliskemu prebivalstvu, zakaj to je najbolj italijanska zemlja, posvečena s krvjo nešteti mučenikov in herojev. Dvignil je svoj visoki grmeči opomin na naslov vseh kriminalnih zločincev, slabotnih in zaslepljenih, ki so onstran te stran meje zgrabili za podlo orožje izdajstva ter zasede proti zakonom in vojakom Rima.

Ostra Ducejeva beseda je očistila vzdušje vsakega dvoma ali negotovosti. Položaj je jasen. Z gorizjskim govorom se je pričela nova odločilna faza v zgodovini vzhodne meje. In vsi Giuliani so porabili to priliko za nov navdušen polet hvaležnosti. Možu, ki bedeč nad njihovo usodo, vodi narod k zmagi.

Ko je Fašistična Italija po razsulu Jugoslavije v pravico zasedla zemlje, kamor je prispela njena vojska, ni bilo to prvič, da je prišla v stik s slovanskimi narodi ki nesporedno mejijo na njo. Naša jih je na svoji strani že leta 1919 po Vittorio Veneto z njihovo smešno osabnostjo, z megalomanskimi nagibi in v absolutnem pomanjkanju tistega čuta za zgodovino, ki je pomanjkljiv, razen tega pa tudi za zgodovino, za pravo in osebo stilizacijo.

Toda po 20 letih se je nepopravljivo zrušil papirnati grad njihovega šarenega političnega konglomerata. Italija je mogla upati, da so se, pahnjeni v prah lastne tekelosti, cesarčki naučili od izkušenj iz preteklosti. In kakor je že Rim imel za načelo, da je uporabljati velikodušnost proti narodu, ki so se, premagani in podrženi izkazali potem kot lojalni in prijateljski, tako noče Fašistična Italija stiskati premaganega. Da, z ustvaritvijo nove Ljubljanske pokrajine in dalmacijskih pokrajin je celo dvignila premaganec k dostojanstvu italijanskih državljanih ne samo z vsemi pravdami, ampak tudi s formalnimi jamstvi in srečo redke prostosti glede jezika kulturnih institucij, običajev in nošnje, tako da lahko nadaljujejo in razvijajo posebne oblike svojega življenja v okvirju in pod varstvom Italijanske države.

Toda na toliko velikodušje je sledil odgovor z zahrbtnostjo, nasiljem in neko trmo, ki se lahko istovetno s primitivnimi oblikami barbarstva.

pravice, bi se dale na kratko takole izraziti: 1. dejansko jamstvo za svoboden prehod skozi Sueški prekop, 2. vzpostavitev kulturnih in gospodarskih stikov med Egiptom in Italijo, 3. priznanje italijanskih življenjskih interesov nad vsem afriškimi področji, ki spada pod italijanski imperij. K tem je treba samo pripomniti, pripomnja bolgarski list, da nobena teh zahtev ni v nasprotju z življenjskimi interesi Egipta, z njegovim blagostanjem in njegovo bodočnostjo.

Predsednik grške vlade o sodelovanju z Italijo

Atene, 5. avg. s. Predsednik grške vlade Colakoglu je podal naslednje izjave:

Med prisrčnim razgovorom, s katerim me je počastil Duce med svojim kratkim gibanjem v Atenah, sem imel srečo slišati iz ust šefa velikega in hrabrega italijanskega naroda izraze resničnega prijateljstva za Grčijo. Moje zaupanje v bodočnost naše države se je tako še bolj utrdilo, kajti naš narod ima v tvorcu fašistične Italije in novih evropskih načel velikega in neprecenljivega prijatelja. Hvaležen sem Duceju za čustva, ki jih goji do Grčije. Od vsega začetka dalje sem izjavljal grškemu narodu, da moramo iskati svojo nacionalno in socialno rešitve v politiki sodelovanja z Italijo in Nemčijo. S svojim obiskom po državi sem odnesel vtis, da grški narod razume in deli mojo politiko ter da vedno bolj izgublja dvome in nesporazume, ki so bili umetno ustvarjeni v preteklosti. Po srečanju z Ducejem sem trdno prepričan, da mi moja dolžnost do domovine nalaga, naj nadaljujem svoje napore za izpolnitve moje politike popolne vzpostavitve duhovnih stikov med grškim in italijanskim narodom na osnovi tesne vzajemnosti in nemotnega sodelovanja v skupnem interesu obeh narodov. Smatram Ducejev obisk v Atenah kot najvažnejši dogodek zadnjih let v naši zgodovini in pozivam narod, naj dobro razume interese svoje domovine.

Obzorni Ducejev govor v inozemstvu

Berlin, 5. avg. s. V poročilih o Ducejevem govoru v Gorizii podčrtava berlinski tisk zlasti trditve, da imajo os in stile trojnega pakta sredstva za doseg zmag. Tisk podčrtava nadalje velikanske manifestacije navdušenja, ki so jih povzročile Ducejeve besede.

Budimpešta, 5. avg. s. Poročilo o Ducejevem obisku v Gorizii objavlja z velikim poudarkom ves madžarski tisk in zlasti podčrtava važnost Ducejevega govora ob tej priliki o nemogućnosti ustanovitve druge fronte za Anglosave. Ducejev obisk v krajih, ki so posvečeni s krvjo italijanskega vojaka v prejšnji vojni, ima visoko naroden pomen, piše »Magyar Orszag«, ki dodaje, da madžarski narod, kakor italijanski globoko veruje v zmagu, ker imajo velike sile osti in trojnega pakta vsa sredstva za doseg zmag.

Tokio, 5. avg. s. Vsi listi se bavijo s potovanjem Duceja v Gorizii in zlasti poudarjajo oni del govora, s katerim je Duce rekel, da se druga fronta ne bo ustvarila v nobenem delu sveta in da imajo os in trojni pakt sredstva za doseg zmag. List »Asahi« objavlja razen tega depis iz Rima, v katerem se poudarja odločna in energična akcija Italije proti srbskemu šovinizmu in komunističnemu banditstvu.

Italijanski poslanik pri Filovu

Sofija, 5. avg. s. Ministrski predsednik Filov je včeraj sprejel Italijanskega poslanika grofa Magistrata, s katerim se je dolgo razgovarjal.

Varnostni ukrepi v Severni Ameriki

Lizbona, 5. avg. s. Bojazen pred možnostjo japonskih letalskih napadov na tihomorske obale Severne Amerike kaže očitno pomanjkanje protiletalske obrambe. Zato so sedaj sklenili, da bodo zaščitili te pokrajine z dolgo verigo zapornih balonov. Po poročilih anglosaške propagande se bo veriga balonov vlekla od Kanade do mehiške obale.

Razširjenje prodora proti Kavkazu

Reka Kuban dosežena na 100 km široki fronti in na več mestih prekoračena

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 5. avg. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:
Vzhodno od Azovskega morja se bližajo nemške in rumunske divizije na široki fronti železniški progji Stara Minskaja—Tihoreck. Sovražnik nudi le tu in tam odpor. Na Kubanu so oddelki oboroženih SS v naskoku zavzeli važno železniško križišče Kropotkin. S tem je dosežena reka Kuban na več ko 100 km široki fronti ter osnovana mostišča na zapadni obali reke. Motorizirani oddelki so odrezali več sovražniških kolon, ki so bile uničene. Pregarjanje sovražnika na kavkaskem področju letalstvo neprestano bombardira transporte na železnicah z uničujočim uspehom. Strmoglavci so razdeljali dva oklopna in 24 transportnih vlakov.

Italijanski brzi čolni so potopili na Crnem morju sovjetsko križarko s 6.500 tonami.
Med Salom in Donom utirajo letalski oddelki pehoti in tankovskim oddelkom proti vzhodu.
V velikem loku Dona napada sovražnik brez uspeha s slabejšimi silami.

Na prostoru pri Rzevu so močne sovjetske pehotne in tankovske sile razširile svoje napade na široko fronto. Hude borbe še trajajo. Severno od mesta so se razbili razbremenilni napadi ob nezlojmljenem odporu naših čet ob odličnem sodelovanju vseh vrst orožja.

Na fronti pri Volhovu in pred Petrogradom je bilo zavrnjenih več sovražniških napadov, podpiranih od hudega topniškega ognja.

Angleško letalstvo je v pretekli noči s slabimi silami breznačrtno napadlo porenško in westfalsko ozemlje. V nekaterih krajih je nastala malenkostna škoda. Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno.

Lahka nemška bojna letala so včeraj napadla cilje na južni obali obali in dosegla zadetke na vojaško važnih napravah mesta Brighton. Razen tega je bila zadeta sovražna stražna ladja. V noči na 5. avgust so nemška letala bombardirala luke na južnozgodnji obali Anglije.

V noči na 2. avgust je prišlo v Rokavskem prelivu do spopada med nemškimi minolovci in angleškimi brzimi topniškimi čolni, v katerem je bil sovražni čoln s topniškimi zadetkom uničen, dva nadaljnja zažgana, četrti pa hudo poškodovan.

V noči na 4. avgust so torpedirali nemški brzi čolni v Rokavskem prelivu tri sovražne tovorne ladje s skupno 5000 tonami, izmed katerih sta se dve potopili, potopitev tretje pa zaradi močnega obrambnega ognja ni bilo mogoče opazovati.

Zasledovanje sovjetskih čet na begu

Berlin, 5. avg. d. Z južnega dela vzhodne fronte javljajo, da nemški bombardirni strmoglavci neprestano bombardirajo sovjetske čete, ki se v neredu umikajo proti severnemu pobočju Kavkaza. Po informacijah nemških vojaških krogov so bile pri teh napadih sovražniku prizadete posebno velike izgube vojnih potrebščin. Na ofenzivnem vojnem področju so nadalje nemški bombardirni uspešno bombardirali važne sovražnikove železniške proge in na nekem letališču pod Kavkazom uničili 12 sovjetskih bombnikov, razvrženih na tleh.

Na področju severno od Voroneža so bili učinkoviti napadi nemškega letalstva usmerjeni na železniške proge, tute in izogibalnice.
V Donovem kolenu je sovražnik ponovno poskušal od časa do časa s protinapadi zadržati nemško prodiranje. Vsi ti sovjetski napadi pa so bili odbiti s hudimi izgubami napadalca. V teh borbah, ki jih je podpiralo nemško letalstvo s svojimi akcijami, je bilo uničenih mnogo sovjetskih tankov in več sto sovražniških topov. Na istem vojnem področju južno od Kleckaja je en sam protitankovski top nemške pehote uničil v eni uri 9 sovjetskih tankov najmodernejšega tipa.

Po doslej znanih podatkih so nemška letala v južnem odseku vzhodnega bojišča sestrelila v spopadih v zraku nadaljnjih 16 sovjetskih letal.

300 km južno od Rostova

Berlin, 5. avg. d. O napredovanju nemške ofenzive na skrajnem južnem delu vzhodnega bojišča javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta v dopolnilo k včerajšnjemu vojnemu poročilu, da se nemške in zavezniške čete po okupaciji mesta Vorosilovsk (preje Staropolj); ki je bila objavljena v včerajšnjem poročilu nemškega vrhovnega vojnega poveljstva, nahajajo sedaj že nad 300 km južno od Rostova.

Vorosilovsk, ki leži na ozemlju pred Kavkazom, je štel l. 1939 85.000 prebivalcev in je glavno mesto upravnega distrikta Ordžonikidze. Vorosilovsk ima železniško zvezo s Krasnodarom in bi moral biti po predhodnem sovjetskem petletnem gospodarskem načrtu s posebnim prekopom zvezan s Kaspiškim morjem. Svoječasno je železniška progja vzhodno od Vorosilovska tekla samo do mesta Praskovjeca v sootočju rek Mokraja in Kuma.

Sovjetski general o vzrokih porazov

Berlin, 5. avg. s. Zanimive izjave je podal sovjetski brigadni general, ki je bil začet v zadnjih bojih. Rdeči general pravi med drugim, da so sovjetska poveljništva začela pošiljati sovjetskemu vrhovnemu poveljništvu, torej Stalinu samemu, napačna poročila, čim se je potek vojnih dogodkov obrnil v škodo Sovjetske zveze. Čez noč so se tako umikali spreminili v zmagovite ak-

cije, v pokolje nemških vojakov itd. Ta poročila so izvala samo nova povelja, da je treba povsod napredovati, kar je v najkrajšem času povzročilo na vsem bojišču katastrofalen položaj. Posledice vsega tega se kažejo v sedanjih bojih.

Oskrba nemških čet z živili

Berlin, 5. avg. s. Revija »Die Herresverwaltung«, uradni glasilo nemške vojske, objavlja zanimiv članek o oskrbovalni službi borečih se edinic, v katerem opisuje med drugim, kako je poskrbljeno za dovoz najbolj svežih živil tudi v najbolj toplem podnebju. Zlasti poleti se je to vprašanje pojavilo na vseh bojišcih, toda vojaške oblasti, ki jim je poverjena oskrbovalna služba, so ga radikalno rešile. V raznih središčih v Nemčiji, kjer se zbira hrana za bojišče, so zgradili velike hladilnice, v katere spravijo meso, maslo, sadje in zelenjavo, čim ga dobe. Vse to blago se potem prevažna v posebnih hladilnih avtomobilih, železniških vozovih ali drugih hladilnih vozilih, ki predstavljajo prave premikajoče se hladilnice. Razen tega so na razpolago še posebni hladilni zabojniki, s katerimi razpolagajo tudi vojaška taborišča, tako da prihaja vsa ta hrana do prve črte povsem sveža. Hladilniki z vsebino 5 do 6 m<sup>3</sup> lahko prevažajo na bojišče povprečno

2 do 4 tisoč kg zelenjave, sadja in svežega mesa, v teh hladilnikih ostane hrana sveža do 40 dni. Tako je oskrbovalna služba tudi v tem pogledu po daljšem in napornem delu stoodstотно izpolnila svojo nalogo, medtem ko je tudi najbolj oddaljenim vojakom na bojiščih zajamčeno redno dobivanje sveže hrane.

Nova angleška kapitulacija pred Ameriko

Pristanek na izvrševanje ameriškega sodstva na angleških tleh

Amsterdam, 5. avg. d. Iz Londona se je zvedelo v torek popoldne, da je imel britanski parlament včeraj kratko sejo za zaprtimi vrati. Poslovodeči namestnik min. predsednika Atlee je na seji podal neko izjavo, nakar je britanski notranji ministar Herbert Morrison zaprosil spodnjo zbornico, da bi odobrila še zakonski načrt, ki pooblašča ameriške oblasti, da smejo soditi o vseh zločinih, ki jih zakrivijo na angleškem ozemlju člani ameriških oboroženih sil, in sicer po ameriškem pravosodju.

Berlin, 5. avg. d. Nemški listi objavljajo pod velikimi naslovi vest o uvedbi ameriškega pravosodja za ameriške vojake v Veliki Britaniji, kar označujejo kot novo usodno kapitulacijo Anglije nasproti zmemor večjim zahtevam Washingtona.

Berliner Börsenzeitung pripominja v svojem komentarju, da je bilo skozi stoletja osnovno načelo angleškega pravosodja, da se morajo vse osebe, ki so zakrile kak zločin v Angliji, soditi ne glede na njihovo narodnost pred angleškimi sodišči in po angleških zakonih. S pristankom, da bodo ameriški vojaki v Angliji podvrženi v bodoče edinole jurisdikciji ameriških vojnih zakonov, se je Anglija dokončno odrekla temu svojemu osnovnemu principu.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« poudarja k uvedbi ameriškega pravosodja za ameriško vojaštvo v Anglijo, da se je s tem korakom Anglija ponizala na nivo napol kolonijskih držav, ker je odstopila tuji sili eno izmed osnovnih pravic vsake suverene države, namreč izključno pravico pravosodja v svojih lastnih mejah. List opozarja, da gre v navedenem primeru Anglije za slično kapitulacijo, kakor sta jo morali svoječasno dovoliti stara osmanska država in kitajsko cesarstvo, ki sta prav tako tujim silam dovolili privilegij eksteritorialne jurisdikcije. V zvezi s tem je vredno spomniti, da sta se te pravice ob anglosaški državi v največji meri posluževali. Nato poudarja list, da je bil eden izmed prvih korakov nove Turčije zahteva po razveljavitvi predprijetih tujih sil. Ta korak je Turčija podvzela v oživljenju ponosa nad svojo neodvisno suverenostjo, ki ne more trpeti, da bi na domačem področju delile pravico tuje sile.

Zahteve ameriških črnecv po enakopravnosti

Lizbona, 5. avg. s. Koncesije severnoameriške vlade črncem, ki jim je sedaj dovoljeno zavzemati najvišja politična in vojaška mesta v državi, medtem ko so bili skozi stoletja v podrejenem položaju, zbuja jo nevarne posledice, ne le zaradi težavnega raznega ravnavanja, temveč tudi zaradi splošnega razburjenja med belim prebivalstvom Zedinjenih držav. Tako piše pisatelj Stanley High v znani reviji »Readers Digest«, da je ameriška javnost zelo vznemirjena zaradi teh olajšav. Revija navaja tudi članek nekega črnca v listu »Pittsburg Courier«, v katerem zahteva večjo svobodo in boljše življenjske pogoje z avsojvo raso, v zameno za žrtve, ki jih zahteva država od črncev v borbi proti sovražnikom. Revija »Readers Digest« pripominja, da so te doktrine zelo nevarne, ker se z neverjetno naglo razširjajo med črnci, ki na teorije demokratske propagande odgovarjajo s pozivom vladi, naj razširi olajšave črncem. Tudi neki duhovnik razprave piše v nekem listu, da bo mir v naprej izgubljen, ako bo državna uprava dajala črncem samo nizke službe v civilni in vojaški upravi.

Washingtonska vlada proti Argentini in Čilu

Lizbona, 5. avg. s. Angleški in severnoameriški listi napadajo argentinsko vlado in predsednika argentinske republike Castilla. Židovski pisatelj Frank, ki spada k Rooseveltovi škliki, je namreč v trenutku, ko je zapustil argentinsko ozemlje, objavil pismo, ki vsebuje najbolj vulgarne izpade na naslov vlade in države, v kateri je

prebival kot gost. Zaradi tega neplemenitega dejanja, ki je zbudilo splošno ogorčenje v Argentini, je vlada argentinske republike naročila svojemu veleposlaniku v Washingtonu, naj sporodi vladi Zedinjenih držav, da je smatrala Franka za neljubega gosta. Med svojim bivanjem v Argentini ni namreč Frank opustil nobene prilike in nobenega sredstva, da ne bi kalil miru v državi. Njegovo življajoče zaizranje je povzročilo tako živahno reakcijo, da se je končno Frank sam odločil zapustiti Argentino in odgovoriti v Čile, kjer je računal, da mu bo sreča bolj mila. Prav tedaj, ko se je odpravil na to pot, pa ga je napadla skupina mladeničev, ki so ga energično počuli o njegovih dolžnostih in mu svetovali, naj se vrne v Washington. Tedaj je židovski vsiljivec, ki ni vedel, kako bi se maščeval, napisal ono žaljivo pismo, ki je izzvalo upravičen ukrep vlade v Buenos Airesu. Izpade washingtonskih in londonskih listov proti argentinski republiki pa podpira sedaj tudi severnoameriška vlada, ki se skuša maščevati zaradi izгона Franka na gospodarskem področju. Objavljena je namreč nova »crna lista« z imeni 226 tujih, ki so v posesti Argentincev ali čilskih državljanih.

S finskega bojišča

Helsinki, 5. avg. d. Včerajšnje finsko vojno poročilo javlja, da je finsko topništvo skupaj z metali min na zapadnem delu Karelske ožine uspešno oviralo sovražnikovo gibanje in z več direktnimi zadetki pogodilo sovražnikove topniške baterije. V vzhodnem odseku je sovražnik ob podpori svojega topništva in metalev min na več točkah napadel s svojimi udarnimi oddelki v obsegu ene stotnije. Nekaterim izmed teh udarnih oddelkov je uspelo prodrati do finskih žičnih ovir, kjer jih je sprejel ogenj finskega topništva in metalev min ter jih pognal nazaj. Z Aunuške ožine in z vzhodnega bojišča ni ničesar poročati. Finska protiletalska obramba je v bojni črti v južnem odseku vzhodnega bojišča sestrelila sovražno letalo tipa »Hurricane«. Posamezno letišče sovražnikovi bombniki, ki so preleteli Ladoško jezero, so izzvali protiletalski alarm v več obalnih krajih.

Nova angleška kapitulacija pred Ameriko

Pristanek na izvrševanje ameriškega sodstva na angleških tleh

Amsterdam, 5. avg. d. Iz Londona se je zvedelo v torek popoldne, da je imel britanski parlament včeraj kratko sejo za zaprtimi vrati. Poslovodeči namestnik min. predsednika Atlee je na seji podal neko izjavo, nakar je britanski notranji ministar Herbert Morrison zaprosil spodnjo zbornico, da bi odobrila še zakonski načrt, ki pooblašča ameriške oblasti, da smejo soditi o vseh zločinih, ki jih zakrivijo na angleškem ozemlju člani ameriških oboroženih sil, in sicer po ameriškem pravosodju.

Berlin, 5. avg. d. Nemški listi objavljajo pod velikimi naslovi vest o uvedbi ameriškega pravosodja za ameriške vojake v Veliki Britaniji, kar označujejo kot novo usodno kapitulacijo Anglije nasproti zmemor večjim zahtevam Washingtona.

Berliner Börsenzeitung pripominja v svojem komentarju, da je bilo skozi stoletja osnovno načelo angleškega pravosodja, da se morajo vse osebe, ki so zakrile kak zločin v Angliji, soditi ne glede na njihovo narodnost pred angleškimi sodišči in po angleških zakonih. S pristankom, da bodo ameriški vojaki v Angliji podvrženi v bodoče edinole jurisdikciji ameriških vojnih zakonov, se je Anglija dokončno odrekla temu svojemu osnovnemu principu.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« poudarja k uvedbi ameriškega pravosodja za ameriško vojaštvo v Anglijo, da se je s tem korakom Anglija ponizala na nivo napol kolonijskih držav, ker je odstopila tuji sili eno izmed osnovnih pravic vsake suverene države, namreč izključno pravico pravosodja v svojih lastnih mejah. List opozarja, da gre v navedenem primeru Anglije za slično kapitulacijo, kakor sta jo morali svoječasno dovoliti stara osmanska država in kitajsko cesarstvo, ki sta prav tako tujim silam dovolili privilegij eksteritorialne jurisdikcije. V zvezi s tem je vredno spomniti, da sta se te pravice ob anglosaški državi v največji meri posluževali. Nato poudarja list, da je bil eden izmed prvih korakov nove Turčije zahteva po razveljavitvi predprijetih tujih sil. Ta korak je Turčija podvzela v oživljenju ponosa nad svojo neodvisno suverenostjo, ki ne more trpeti, da bi na domačem področju delile pravico tuje sile.

Zahteve ameriških črnecv po enakopravnosti

Lizbona, 5. avg. s. Koncesije severnoameriške vlade črncem, ki jim je sedaj dovoljeno zavzemati najvišja politična in vojaška mesta v državi, medtem ko so bili skozi stoletja v podrejenem položaju, zbuja jo nevarne posledice, ne le zaradi težavnega raznega ravnavanja, temveč tudi zaradi splošnega razburjenja med belim prebivalstvom Zedinjenih držav. Tako piše pisatelj Stanley High v znani reviji »Readers Digest«, da je ameriška javnost zelo vznemirjena zaradi teh olajšav. Revija navaja tudi članek nekega črnca v listu »Pittsburg Courier«, v katerem zahteva večjo svobodo in boljše življenjske pogoje z avsojvo raso, v zameno za žrtve, ki jih zahteva država od črncev v borbi proti sovražnikom. Revija »Readers Digest« pripominja, da so te doktrine zelo nevarne, ker se z neverjetno naglo razširjajo med črnci, ki na teorije demokratske propagande odgovarjajo s pozivom vladi, naj razširi olajšave črncem. Tudi neki duhovnik razprave piše v nekem listu, da bo mir v naprej izgubljen, ako bo državna uprava dajala črncem samo nizke službe v civilni in vojaški upravi.

Washingtonska vlada proti Argentini in Čilu

Lizbona, 5. avg. s. Angleški in severnoameriški listi napadajo argentinsko vlado in predsednika argentinske republike Castilla. Židovski pisatelj Frank, ki spada k Rooseveltovi škliki, je namreč v trenutku, ko je zapustil argentinsko ozemlje, objavil pismo, ki vsebuje najbolj vulgarne izpade na naslov vlade in države, v kateri je

Pobegi iz ameriške vojske

Buenos Aires, 5. avg. s. Iz Washingtona se doznava, da je moral zvezni urad za preiskave preiskati doslej kakih 100.000 primerov dezerterstva ameriških državljanih.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 5. avg. d. V noči na sredo je rnanjšje število britanskih bombnikov preletelo zapadno Nemčijo. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so sovražna letala na nekaterih krajih metaala rušilne in zazgalne bombe, ki so povzročile nekaj škode na posopjih. Po doslej zbranih podatkih je bil 1 sovražni bombnik sestreljen.

V istem času je skupina nemških bojnih letal izvršila več dalje časa trajajočih napadov na vojaško važne luke in industrijske naprave na zapadni angleški obali.

### Sestanek glavnega odbora indske kongresne stranke v Bombaju

#### Razpravljali bo o odobritvi resolucije, ki zahteva odstranitev angleške politične oblasti v Indiji

Bangkok, 5. avg. d. V terek je prisel v Bombaj predsednik indske kongresne stranke dr. Maulana Azad, ki bo prisostvoval seji glavnega kongresnega odbora. Ob prihodu na železniško postajo so velike množice indskega prebivalstva priredile svojemu voditelju navdušene ovacije. Delovni odbor kongresa se je sestel k prvi seji večer popoldne. S poučne strani se je zvedelo da je imel Mahatma Gandhi takoj po prihodu v Bombaj razgovore najprej s Panditom Nehrujem, nato pa tudi z mnogimi drugimi osebnostmi kongresne stranke. Pričačujejo, da bo imel Gandhi v kratkem večer razgovor s predsednikom muslimanske tige Mohamedom Ali Jinnahom. Po semkaj prihajajočih vesteh si britanski krogi v Indiji na vse mogoče načine prizadevajo, da bi kakorkoli vplivali na bližnje odločitve indskega kongresa. Deloma z obljubami, deloma pa z neprikrinimi grožnjami o bližnjih strogih ukrepih proti indskemu prebivalstvu skušajo britanske oblasti v Indiji premamiti in omečitati voditelje indskega kongresa in jih napraviti pristopne za morebitno kompromisno rešitev indijskega vprašanja.

Stockholm, 5. avg. d. Britanska informacijska služba javlja po poročilih londonskih dopisnikov švedskih listov, da je baje pristal na predlog voditelja indijskih liberalcev sira Teja Bahadurja Sapruja naj bi se sklicala vseindska konferenca ob okrogli mizi, na kateri naj bi se skušalo doseči sporazum med posameznimi indijskimi političnimi strankami glede bodoče skupne politike proti Veliki Britaniji.

Rim, 5. avg. Iz Erzeruma poročajo: V vsej Indiji je nastala velika razgibanost zaradi sklepov izvršnega odbora vseindskega kongresa. Milijoni delavcev nestrno pričakujejo Gandhijev poziv, naj prično novi pokret civilne neposlušnosti. Čeprav se britanske oblasti boje velikih stavek, ki bi lahko povsem spremenile ritem vojne proizvodnje, si vendar sedaj še ne upajo zavzeti jasnega odklonilnega stališča, tem manj, ker se Gandhijev pokret vedno bolj širi in se mu pridružujejo vedno znova nove skupine. Po pristanku plemena Sikhs na Gandhijev poziv so se tudi muslimani izrekli zanj, razen majhne skupine v Bengali. (Ultime Notizie).

### Japonska za neodvisnost Indije

Tokio, 5. avg. (Domei). »Japan Times and Advertiser« posveča v današnji številki dolg članek zborovanju indske kongresne stranke, ki se bo pričelo v Bombaju 7. avgusta ter izraža svoje prepričanje, da bo na seji glavnega odbora kongresne stranke soglasno sprejeta resolucija, v kateri zahteva Indija odstranitev britanske politične oblasti iz Indije. To resolucijo je že odobril strankin delovni odbor na svoji konferenci v Vardhi.

»Japan Times and Advertiser« pravi: »Ni dvoma, da bo pripravljena resolucija soglasno odobrena. Z namenom, da bi preprečila bližajoči se poraz, so britanske oblasti v Indiji zavzele »stališče miniranja vidnih indskih osebnosti«. Japonski list opozarja nato na izjavo, ki jo je bil nedavno podal angleški minister za Indijo polkovnik Leopold Amery v angleški spodnji zbornici, v kateri je naglasil, da Anglija ne namerava izprijeniti svojega stališča, kakor ga je v svojih predlogih označil sir Stafford Cripps, in da je pripravljena v potrebi tudi z orožjem zatreti neposlušne elemente v Indiji. Dasi je Anglija neprekošljiv mojster v blufiranju, ugotavlja nadalje japonski list, vendar to pot nima upanja v uspeh, odkar za njenimi grožnjami ne stoji več angleška vojaška sila. V skrbih za lastni obstoj, v katerih se nahaja, pričinja Velika Britanija postopno uvidevati, da indijski problem uha ja izpod njene kontrole. Gotovi znaki kažejo, da bo Anglija morda skušala pridobiti Zedinjene države, Sovjetsko zvezo in Čungking za to, da bi dale Indiji skupno jamstvo za izpolnitev britanske obljube, da se po vojni Indiji dovoli neodvisnost, »Japan Times and Advertiser« pa v zvezi s tem opozarja na silno obljubo, ki jo je 1. 1917 podal takratni angleški minister za Indijo Edwina Samuel Montague. Tudi tedaj je bila Indiji obljubljena samouprava po končani prvi svetovni vojni, ta obljuba pa ni bila izpolnjena in gotovo Indija ni tako neumna, da bi ponovno nasledila enak britanski obljubi.

Kar se tiče japonskega stališča napram Indiji in indijskim težnjam, opozarja japonski list na ponovne formalne japonske izjave o tem vprašanju. List navaja tudi odstavke iz zadnjega govora japonskega ministrskega predsednika Hidekija Toja, ki je poudaril, da bo Japonska brez obojavljanja podpirala Indijo in sodelovala z njo v uresničevanju njenih vekovnih stremiljenj, kakor je bilo že večkrat naglašeno z japonske strani. Kontrola nad Indijo je zmerom predstavljala osnovo obstoja britanskega imperija. Zaradi tega Japonska, ki je odločna, da zruši Zedinjene države in Veliko Britanijo, ne more dovoliti, da bi še nadalje obstojal anglo-ameriški vpliv v Indiji.

Tokio, 5. avg. a. List »Asahi« objavlja uvodnik pod naslovom »Indija, dvigni se«, v katerem piše med drugim:

V nekaj dneh bo indijski izvršni odbor sprejel svoje sklepe medtem ko je Anglija že mobilizirala vse svoje sile in se obrnila na pomoč tudi na Zedinjene države in celo na maršala Čungkajjska. Istočasno ekspozenti angleške politike in propagande govore o odločnem stališču, ki ga mora Velika Britanija zavzeti proti Indiji. Vse to je brez pomena, kajti Velika Britanija, poražena na vzhodu in zapadu, nima nikake sile, da bi svoje grožnje podprla z dejanji, medtem ko je pomoč Zedinjenih držav Indiji navadna fantazija. Anglija s svojimi grožnjami lahko samo prestraši udeležence vseindskega kongresa, toda nič drugega. Zato je dnevno povelje Indijcev, da morajo vztrajati v svojem odporu, zakaj, čeprav bi Anglija poskušala kako nasilno dejanje, je mogočena japonska armada že na indijski meji in spremlja s simpatijami borbo za indijsko neodvisnost. Indija zato ne sme izgubiti te zlate prilike, da si pri-

### Zvezni tajnik na obisku v otroški koloniji

Ljubljana, 5. avgusta

Včeraj dopoldne je Zvezni Tajnik v spremstvu Zveznega podpoveljnika Gila posestil dnevno kolonijo »Antonio Brajer«, v kateri je zbranih 120 otrok iz ljudskih slojev. Zvezni Tajnik je bil slovesno sprejet od zbranih otrok, ki jih je nato pregledal in pohvalil za njihovo vedenje. Ko je bil dan ukaz za razhod, so se vrste zrahljale in otroci so se zbrali okoli Zveznega poveljnika ter vzklikali Duceju, dokazujoč tako svojo hvaležnost za vse, kar Stranka napravi zanje.

### Dokaz fašistične vzajemnosti

Ljubljana, 5. avgusta  
Včeraj je Zvezni Tajnik prejel dolgo darilo, to pot 1000 lir, ki ga je takoj odvel v podporni sklad za bojevnike. Niz teh dokazov fašistične vzajemnosti se nadaljuje. Zvezni Tajnik, ki je tudi to vsoto odkazal bojevcem, hoče s tem pokazati, da je v sedanjem času vajok tisti, ki mu veljajo vse najplemenitejše stvari. Plemeniti darovatelj je hotel ostati neznan.

### Vojna na morju

Berlin, 5. avg. d. S pristojnega nemškega vojaškega mesta so bile službeno demantirane iz britanskih krogov razširjene vesti, da je v teku spopada med britanskimi in nemškimi bojnimi čolni v Rokavskem prelivu 1. avgusta imelo nemško brodogradno izgube, kakor trdi to britansko poročilo, ki med drugim tudi navaja, da sta bila dva britanska bojna čolna v tem spopadu zažgana. Na pristojnem nemškem vojaškem mestu poudarjajo, da so se vse nemške mornariške jedinice vrnilo nepoškodovane na svoja oporišča.

Buenos Aires, 5. avg. S Severnoameriško državno tajništvo za mornarico objavlja, da je sovražne podmornice, v začetku junija napadle dva panamska trgovska parnika. Rešenci so bili izkrcani v neki luk ob vzhodni obali. Neaka ameriška ladja srednje tonaže je bila torpedirana in potopljena na Atlantiku nekaj sto milj od obale južne Amerike, neaka severnoameriška jadrnica pa je bila obstrjeljena s strojnimi projektili na Indijskem oceanu. Nadalje poročajo iz Washingtona, da so japonske podmornice na severnem Pacifiku s topovskimi strelji potopile 4. julija severnoameriško trgovsko ladjo manjše tonaže. Rešenci so se izkrcali na zapadni obali Zedinjenih držav. Pogrešajo se štirje člani posadke.

Buenos Aires, 5. avg. S Severnoameriško državno tajništvo za mornarico objavlja, da so izgube posadek ameriških pomorskih oboženih sil v času od 11. do 25. julija t. l. narasle na 27 mrtvih, 47 ranjenih in 98 pogrešanih.

### Dve leti nemške uprave v Luksemburgu

Berlin, 5. avg. S Petletki sta dve leti nemške civilne uprave v Luksemburgu. Ob tej priliki je bilo v prestolnici Luksemburga veliko zborovanje, na katerem je okrogli vodja Gustav Simon prikazal delo nemške civilne uprave v tem času. Opozoril je med drugim, da je prebivalstvo na gospodarskem področju čutilo samo blagodejne uspehe zaradi uvedbe nemške civilne uprave in nemškega občinskega prava v deželi. K temu je treba dodati še ukinitve carinskih mej in vzpostavlo gospodarske organizacije.

Zborovanje se je zaključilo z velikim mitomohodom narodnosocialističnih sil. »Völkischer Beobachter« objavlja v zvezi s to proslavo ilustriran članek, v katerem prikazuje razvoj vsraga javnega življenja v Luksemburgu v zadnjih dveh letih, poudarjajoč med drugim, da je Luksemburg tudi na duhovnem in kulturnem področju zelo napredoval. Francoski vplivi so se umaknili nemški kulturi in nemški propagandi, ki bolj ustreza duhovnim potrebam prebivalstva. Odpravljeno je tudi vse, kar je kakorkoli dihalo po francoskem ali po demokraciji, in sicer v literaturi, v glasbi in v trgovini, tako da je bilo že skoro vse tuje zamenjano s pristnim nemškim. Glede razvoja na gospodarskem in socialnem področju je treba zlasti opozoriti na dejstvo, da je bilo mogoče v teh letih zaposliti tudi onih 25.000 luksemburških državljanov, ki so bili prej brezposelni.

### Pogreb bivšega turškega poslanika v Rusiji

Carigrad, 5. avg. S večerj je bil slovesno pogreb Hajdarja Aktaja, bivšega turškega poslanika v Kujbiševu, ki je umrl v nedeljo v svoji vili na otoku Principe.

### Turški novinarji na Dunaju

Dunaj, 5. avg. d. Semkaj je dospela skupina turških novinarjev, ki potujejo pod vodstvom člana turškega parlamenta Nemedina Sadaka in direktorja tiskovnega urada v turškim ministrskem predsedstvu dr. Selima Sarperja po Nemčiji. Turške goste je sprejel državni vodja Baldour v Schirach v poslopuju bivšega avstrijskega zunanega ministrstva na Ballhausplatzu. Pri sprejemu turških novinarjev je bil navzojo tudi turški generalni konzul na Dunaju Behcet Ezkeganlı.

### Novičenje tujevc v Angliji

Stockholm, 5. avg. d. Iz Londona javljajo švedski poročevalci, da je po informacijah lista »Scotsman« britanska vlada predložila parlamentu v dobritev zakonski načrt, po katerem bi britanska vlada smela poklicati v vojaško službo vse na angleškem ozemlju živeče Belgijce, Čeha, Nizozemce, Grke, Norvežane, Poljake in Južnoslovane.

### Sabotaža v Južni Afriki

Lizbona, 5. avg. s. Iz Kapskega mesta poročajo, da so neznan nepadački skušali porušiti železniški most nad reko Guric, 50 km od zaliva Mosel. Napad je povzročil znatno škodo.

# Gospodarstvo

### Zivahni gospodarski stiki med Italijo in Hrvasko

Kakor poročajo iz Zagreba, se opaža v Italiji čedalje večje zanimanje za izgradnjo gospodarskih stikov s Hrvasko. Tako deluje na Hrvaskem v zadnjem času več novoustanovljenih družb na pospeševanju hrvatsko-italijanske blagovne izmenjave. Med drugimi Inluvoz z delniško glavnico enega milijona kun in s sedežem v Zagrebu. Prav tako je Družba za lesno industrijo in trgovino v Zagrebu nedavno ustanovila na Sušaku podružnico, katere naloga je zastopati trgovinske interese tvrdke za Italijo. Razen tega je Italija zainteresirana na pridobivanju rud na Hrvaskem. Znamenje povečane hrvatsko-italijanske blagovne izmenjavanja je dejstvo, da je promet v lirah na zagrebški borzi dosegel že tretjino celotnega deviznega prometa.

V osredju zanimanja je dalje, kakor piše »Deutsche Zeitung in Kroatien«, vprašanje železniških transportov med Italijo in Madžarsko preko Fiume, pri čemer je važno tarifno vprašanje proge Fiume-Zagreb-Budimpešta. Kakor znano, so v carskem postopku med Hrvasko in Italijo že sklenjene razne olajšave in poenostavljenja. V tej zvezi je načrt izgradnje fumiškega pristanišča. Istočasno obstoji namera ustvariti industrijske cone v pristaniškem območju kakor tudi svobodnega pristanišča. Fiumsko pristanišče je zlasti tudi določeno za madžarsko tranzitno in pretovorno listo, Hrvaski je po pisanju omenjenega lista očitno določena vloga posredovalca v italijansko-madžarskem blagovnem prometu.

### Kmetijska petletka v Hrvaski

Kakor vse dežele na jugovzhodu Evrope je tudi Hrvaska pretežno kmetijska. Okoli 80 do 85% prebivalstva živi od kmetijstva, ki je torej odločujoči gospodarski čimbenik v državi. Tudi v strukturi hrvatskega kmetijstva v glavnem nalikuje kmetijstvu sosednih dežel.

Iz izjave, ki jo je podal hrvatski kmetijski minister dr. Joso Dumandžić nekemu amsterdamskemu gospodarskemu časopisu o hrvatskih kmetijskih načrtih, na Hrvaskem visoko dominira mala posest. Vendar pa obstoje tudi velika in srednja posestva. Pri tem je minister naglašal, da se velesposestva, kakor obstoje zdaj, ne bodo dalje razširavala. Nasprotno, ob gotovih okoliščinah bo sledilo celo arondiranje kmetijskega velesposestva. Številna mala posestva, ki po svoji velikosti komaj preživljajo njih lastnike in njihove družine, naj bi se po zadevnih načrtih razvijala v srednja posestva.

Razmerje med rodovitno in nerodovito zemljo ni povsod enako. Medtem ko se lahko na severu države označuje za normalno, je na jugu, zlasti v kraških krajih, zelo slabo. Posebno prizadevanje vlade pa gre za tem, da se vsa pusta zemlja, kolikor je mogoče, spremeni v sposobno za obdelovanje. Gre pri tem zlasti za širokopotezno osuševanje in melioracije.

Na pristojnih mestih se zdaj z veliko energijo izdeluje petletni načrt za kmetijstvo. Razume se, da predstavlja važen del tega načrta vprašanje povečanja kmetijskega pridelovanja. To naj se doseže z načrtnim izboljšanjem semena, s primerno semensko izbero, z melioracijami, z izboljšanim gnojenjem in tako naprej. Sredstva za izvajanje petletke se bodo vsako leto določila v proračunu. Gledalo se bo tudi na to, da se bodo dobila sredstva za posebne naloge. Kakor polju se bo posvečala pozornost tudi živinoreji. Na severu sta polje in živinoreja enako pomembna, medtem ko na goratem jugu dominira živinoreja.

### Opozorilo kmetovalcem v Ljubljani

Iz pisarne Zdrženja kmetovalcev smo prejeli:

Zdrženje kmetovalcev v Ljubljani za Ljubljansko pokrajino je prejelo od Pokrajnske zveze delojalcev obvestilo, da se bodo izdajala kmetovalcem v mestu Ljubljani dovoljenja za prehod preko kontrolne meje in naloga, da zbere od vseh prizadetih propustnice (lasciapassare) in uradna potrdila Mestnega gospodarskega urada.

Pozivamo zato vse kmetovalce, ki imajo svoja polja izven kontrolne meje, da takoj prinesejo gori omenjene listine v urad Zdrženja kmetovalcev, Gosposvetska cesta 2/I. V svrhu čim hitrejšega dela pripravimo, da zbere listine po posameznih okolišnih enačinah in jih skupno odda zbiranju, ki bo poskrbelo, da se v najkrajšem času izvedejo vse formalnosti in propustnice tudi vrnejo.

Listine se lahko oddajo od 8. do 12. ure dopoldne in popoldne od 16. do 19. ure.

### Gospodarske vesti

== V Nemčiji je precejšnje povpraševanje po lanskem hemlju. Iz Nürnberga poročajo: Kljub bližajoči se novi letini je na nürnbergskem trgu znatno povpraševanje po hemlju iz leta 1941. Toda ponudba je majhna. Cene so: za halertauski hemlj 170 do 205 mark, za württemberski do 170 mark in za gorski hemlj do 160 mark za 50 kg. Glede stanja nasadov poročajo, da je bilo vreme doslej za rast samo ugodno in da so hemljniki skoro povsod zdravi.

== Mak v Nemčiji samo za pridobivanje olja. Poleg drugih že davno v Nemčiji uvedeni oljnih rastlin se je v tem letu v izdatni razsežnosti posejal tudi mak, ki ima, kakor znano, zelo mnogo olja, to je do 55%. Maku posvečajo v Nemčiji veliko pozornost in je zato odredeno, da se ves mak, ki se je nalašč posejal za pridobivanje olja, res tudi brez izjeme uporabi v to svrhu. Ta mak se absolutno ne sme uporabljati v pekarnah in v kuhinjah.

== Bolgarsko-rumunsko gospodarsko sodelovanje. Bolgarski list »Zora« ugotavlja k bolgarsko-rumunskim gospodarskim pogajanjem za podaljšanje trgovinske pogodbe, da mora zdaj po odstranitvi političnih nesporazumov in po započeti kulturnega sodelovanja slediti tudi okrepitev medsebojnega blagovne izmenjavanja v korist obeh držav. Bolgarija bi mogla izvažati v Rumunijo pedevsem razne rude v predelavo, pa tudi delo vsto kmetijskih pridelkov, zlasti semena. Rumunija pa bi izvažala v Bolgarijo skoro le sirovi petrolej in njegove derivate.

== Bolgarija podpravlja tobačna skladišča. Iz Sofije poročajo: Vsa tobačna skladišča v Makedoniji preidejo s svojim premočnim in nepremičnim imetjem v last bolgarske države. Njih uprava in gospodarjenje na njih se bosta izročila Bolgarski kmetijski in zadružni banki.

== Švicarski generatorji za Slovaško. Iz Bratislave poročajo: Te dni je priselja večja množina plinskih generatorjev za lesno ogelje iz Švice. Sledile bodo še nadaljnje dobave.

== Prisilna oddaja žita v Švici. Iz Curiha poročajo: V veljavjo je te dni stopila odredba, ki določa prisilno oddajo žita nove zveze kakor tudi starih zalog. Izsveti so: žito za lastno prehrano, odpadki, semensko žito in žito, ki ga je prodala mlinom zvezna uprava. Tudi žito za krmo se bo moralo oddati. Pridelovalci bodo smeli obdržati za vsako osebo v gospodarstvu največ po 200 kg pšenice ali 300 kg pira ali 300 kg turščice. Od žita za krmo se bodo smele pridržati tiste množine, ki se bodo prvi varčni rabi porabile do žetve leta 1943. Prodaja krušnega in krmilnega žita, pridržanega za lastne potrebe, je prepovedana. Pridelovalcem, ki si pridržijo žito, je nakup kruha prepovedan. Izjemo tvorijo samo nakup drobnega peciva.

== Delovni čas denarnih zavodov. Po odredbi nadzorstvenega urada za zaščito štednje in kreditno poslovanje bo delovni čas denarnih zavodov: blačajna 8.30 do 12.00, upravnica služba od 8.30 do 12.30 in od 16.00 do 19.00. V nedeljah denarni zavodi ne bodo delali in velja zanje popoln počitek.

### Hrvatska radijska postaja v Banjaluki

Zagreb, 5. avg. s. Pred dnevi je začela poslovati nova hrvatska radijska postaja v Banjaluki, za katero so bile vse naprave tehnične značajne nabavljene v Italiji.

### Pomladitev hrvatske javne uprave

Zagreb, 5. avg. s. Poglavnikov odlok odreja, da morajo vsi funkcionarji državne civilne in vojaške uprave, ki so izpolnili 60. leto starosti, predložiti v treh dneh prošnje za upokožitve. Odlok se ne nanaša na ministre.

### Na švedskem ponesrečeno angleško letalo

Stockholm, 5. avg. d. Poveljništva švedske protiletalske obrambe objavljajo, da se je v terek popoldne v bližini naselja Funaesdalen v pokrajini Jaentland zrušilo na tla britansko letalo kmalu potem, ko je preletelo švedsko mejo. Pilot, ki je pravčasno odskočil s padalom, je bil aretiran.

### Ojačenje portugalskih posadek na Kapverdskih otokih

Lizbona, 5. avg. d. Iz Abrantes je dopel semkaj nov transport portugalskih čet, ki bodo s posebnim parnikom odpremljene na Kapverdsko otočje za ojačenje tamkajšnjih portugalskih posadek.

Lizbona, 5. avg. s. Iz raznih pokrajin Portugalske prihajajo v Lizbono kontingenti čet, ki se tu zbirajo za odhod na Kapverdsko in Azorsko otočje, kjer bodo ojačili tamkajšnje postojanke.

### Smrtna kazen za špekulante v Turčiji

Ankara, 5. avg. s. Spričo bližnje predstavitve vlade v poslanski zbornici po ministrskem predsedniku Saradzoglu piše turški tisk, da so bile podvzete drakonske mere proti tistim, ki zlorabljajo svobodo, katero zdaj uživa trgovina. Glede tega je neki poslanec predložil zakonski načrt, ki določa za špekulante kazen obsežna na javnem trgu.

### Novi tokijski župan

Tokio, 5. avg. s. General Kiodo je včeraj prevzel župansko oblast v Tokiju kot naslednik bivšega župana Okuba, ki je 20. julija t. l. podal ostavko, da bi napravil prostor možu večjih sposobnosti in večje energije.

### Prijateljski odnosi med Siamom in Indokino

Bangkok, 5. avg. s. Prijateljski odnosi med Tajem in Francosko Indokino so zopet v vsakem pogledu normalni.

### Siamski vojaški ataše v Berlinu

Bangkok, 5. avg. s. Tajska vlada je imenovala polkovnika Tana Sntivangsa za vojaškega atašea pri tajschem poslanstvu v Berlinu. Ta polkovnik je bil doslej poslanik v Lizboni.

### Iz Anglije izgnana priča „Jehove“

Rim, 3. avg. s. Kakor se doznavajo iz Londona, je britanski notranji minister Morrison pozval nekoga Schroderja, bivajočega v Angliji in priznanega šefa neke napol verske sekte, ki se imenuje »Priče Jehove«, naj zapusti angleško ozemlje in se vrne v rojstno deželo, odkoder je bil prišel, namreč v Zedinjene države, odkoder je prišel v Anglijo pred 50 leti. V tem času so privrženci sekte »Priče Jehove« s pristankom angleških oblasti razvijali zelo živahno propagando bolj židovskega kakor tolstojskega oazda, da bi se vsi člani te sekte odrekli vojaški službi. Številno vseh teh fanatikov je doseglo kakih 15.000. Ta Morrisonov ukrep kaže, da se je angleška vlada precej pozno zmisllila, da sekta nima vsesrkega značaja, temveč je samo peta kolona. Tako je Schroderja izgnala, 440 članov njegove sekte pa zaprla.

### Južnoafriški židje v vojaški službi

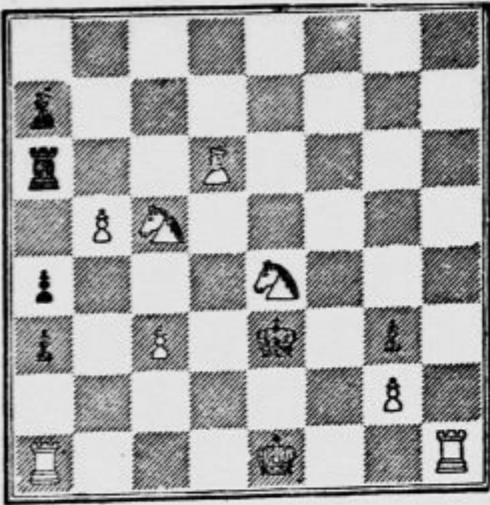
Saigon, 4. avg. s. O židovskem doprinosu v tej vojni, ki jo vodijo demokracije in boljševizem proti osi in njenim zaveznikom, se doznavajo iz Johannesburga v Južnoafriški uniji, da je svet južnoafriških židovskih poslancev odobril resolucijo, ki objavlja vso pomoč južnoafriški židovski skupnosti v vojnih naporih Južnoafriške unije. Resolucija ugotavlja med drugim, da se je že nad 8000 južnoafriških židov javilo v vojaško službo.



# KAJ VEM? KAJ ZNAM?

266. V kakšni pesniški obliki je napisan Uvod Prešernovega »Krstja pri Savici«.  
 267. Katera je najvišja gora Kavkaza?  
 268. Kdo je izumil šah in kakšno nagrado si je izbral?

269. Šahovski problem



Mat v treh potezah.

270. Se en problem na šahovnici  
 Poznate igro s skakačem? Na šahovski deski stoji nekje skakač in naloga obstoji v tem, da ga povedete z običajnimi skoki, kakršni so v šahu predpisani za skakače, preko vse deske na določeno končno polje, ne da bi se dvakrat ustavil na poedinih vmesnih poljih. Pred nami je n. pr. kakor nam kaže slika, deska s 24 polji, srednje, črno polje pa ne prihaja v poštev, da bi se skakač na njem ustavil. Skakač stoji v začetnem položaju na spodnjem desnem vogalnem polju. Po šahovskih pravilih lahko skoči od tu n. pr. na polje, ki smo ga označili s številko 1., od tu spet na polje, ki smo ga označili s številko 2., od tu na številko 3. itd., torej vedno na tretje polje, ki leži desno ali levo od njegovega položaja, nad njim ali pod njim. Samo ob sebi je umevno, da bi mogel skakač iz naslikanega položaja s prvim skokom tudi na polje, ki smo ga označili s številko 4., od tu na polje s številko 2. itd.



Naša naloga pa je v tem, da povedemo skakača iz početnega položaja s tri in dvajsetimi skoki (ali potezami, kakor pravijo šahisti) na polje, ki je označeno s številko 23. Skakač pri tem, kakor rečeno, ne sme dvakrat skočiti na polje, kjer se je bil že s kakšno prejšnjo potezo ustavil.

Rešitev naloz 4. t. m.:

261. Stavek »Potem pa vse tih je biloc« je zadnji verz iz Aškerčeve balade »Brodnik«.

262. Mostišče je v ožjem vojnno-znanstvenem smislu utrdba, ki brani most preko kakšne reke na tisti strani, ki je obrnjena proti sovražniku. Mostišče naj bi sovražniku preprečilo prehod čez reko, pri tem pa omogočalo lastnim četam svobodno prehajanje. V splošni rabi označujemo kot mostišča tudi važne sprednje položaje, gore in cela mesta, od koder se lahko ob kakšni reki začnejo vojaške operacije proti sovražniku. Mostišča so bila že od nekdanj posebnostno važna vojaška oporišča, od njihove obrambe je bila neredko odvisna usoda cele vojne.

263. Anagram je v običajnem pomenu vrsta uganke, pri kateri se črke neke znanbe besede, napisa ali celega stavka premeščajjo tako, da nastanejo nove besede, napis ali stavki. N. pr.: stil — list, klop — polk, mitra — rima, vino — novi, pečica — čepica itd.

Med najlepše šteje latinski anagram, ki ga je sestavil Jablonsky, nekdanji rektor šole v Leszmem na Poznanjskem. Ko se je Stanislav Leščinsky (1677—1766), poznější kralj Poljske, vrnil v svoji mladosti s potovanja, se je ves dom Leščinskih zbral v Leszmem, da ga pozdravi kot predstavnik svojega rodu. Jablonsky je za to svečano priliko pripravil šolsko predstavo, ki se je zaključila z baletom. Rajalo je 13 solarjev, preoblečenih v mlade junake, vsak izmed njih je imel na svojem črtu po eno zlato črko, ki so skupaj sestavljale besedi »domus lescinla« (dom Leščinskih). Po prvem nastopu so stali v vrsti tako, da sta se z dvignjenih črtov bral pravkar navedeni besedi. Po drugem nastopu so črke sestavljale napis »ades incolunt« (šil si prišel), po tretjem nastopu je napis vel »ommis es lucida« (ves si sijajen), po četrtem »lucida sis omen« (sijaj bodi dobro znamenje), potem »manes sidus loci« (ostani zvezda kraja), nato »sis columna dei« (bodi steber boga) in končno »scande solium« (pojdi, stopi na prestol). Konec se je potem kot nekakšno preštvo uresničil.

264. Se malo bomo prelagnli

Rešitev je mnogo. Najenostavnejša je menda ta, ki jo podajamo z dvema vnesnima fazama:

2	3	5	1	2	3	
1	7				5	
4	6	8	4	6	7	8

265. Ste bili kdaj na morju?

Naše vprašanje je bilo samo zavratnost. Pleskarju zavoljo plime seveda ni treba lezti višje po lestvici, lahko mirno ostane na spodnjem klinu, ker se s plimo dviga vendar tudi ladja in se razdalja od gladine do spodnjega klina prav nič ne spreminja.

## PROFESORSKA

Profesor je stopil v šesti razred. Njegov mrki obraz je pričal, da bo vihar.

»Novak, vstanite! Kaznovani boste z najsirožjim ukorom, zakaj včeraj sem se z vami srečal na kraju, kamor dostojen človek niti z eno nogo ne stopi!«



Italijanski lovci pred odletom s nekoga letališča na ruski fronti za vojno akcijo

# Pred Kavkazom

Z nižinami ob Maniču se začneja prava kubanska oblast. Reka predstavlja severno obrobje, ob Kaspiskih zemeljski ožini je Kavkaz južnozapadna ločilka, na zapadu pa se končuje dežela ob Azovskem morju. Toda med razdelitvijo dežele v carskem času in danes je velika razlika. V caristični dobi so bili Kubanski oblasti postavljene zgoraj omenjene meje, boljševe pa je v svojem stremiljenju, da bi odstranil vse zgodovinske meje, izločil iz strnjene kubanske dežele nekatero predele ter jih pripojil za avtonomne sovjetske republike. K temu šteje zlasti narodno ozemlje Čerkesov in avtonomno ozemlje Karačaj. Po površini in številu prebivalcev je ta odvodnjeno še bolj razvidna. Prejšnje kubansko ozemlje je obsegalo 94.222 štirjaskih kilometrov z 2 milijonoma prebivalci, danes pa šteje 36.000 štirjaskih kilometrov in poldrug milijon duš.

Kuban je dobil ime po istoimenski reki. Ta reka spada, zlasti v svojem južnem delu, med najlepše na zemlji. Spričo zasneženega Elbrusa, ki se dviga kakor mogočen stolp iznad sivih, čudnih pečin kavkajskega pogorja, se spušča Kuban suneč po severnem pobočju Kavkaza, premaguje kot divja gorska reka mnogo ozemeljskih stopnic in se usmerja z mnogimi brzicami ter predori skoraj v točno severno smer. Njegovi pritoki, ki se pritakajo isto tako s severnih pobočij Kavkaza, spreminjajo njegovo podobo, čim se je obrnil proti zapadu. Široka in brezbrezna se izgublja reka v stepe, ki nosi po njej svoje ime. V spodnjem toku je zemljina dokončno zmagala nad tokom. Široki močvirni pasovi obrobijo skoraj tih reko, ki se izliva v Kiziltaškem zalivu v Črno morje. Kuban je dolg 810 km in narase do širine 214 m. Ob času deževij pa preplavlja deželo seveda nad 1 km daleč. Spodnji tok v rodovitni stepi ima toliko rib, da prekaša v tem pogledu celo Volgo. Tu je pradomovina vseh vrst kaviara, ki so ga poznali že stari Rimljani.

Reki nalikuje Kubanska step, ki je po visoki planoti Stavropolski razdeljena v dva očitno različna dela. Zapadno od visoke planote je nadaljevanje tiste Črne zemlje, ki daje tudi deželi ob Donu večno rodovitnost. Tudi tu sega plast črnice do 75 cm globoko. Ta del Kubana ni samo zemljepisno, temveč tudi po svojem prebivalstvu južni konec Ukrajine. S svojo letno srednjo temperaturo 10 do 15 stopinj in množino padavin, ki znaša približno 510 mm, sliči kubansko črnozemeljsko ozemlje Ukrajini. Vzhodni del Kubana pa sliči seveda tisti pustinski stepi, ki jo nahajamo tudi ob Kaspiskem morju in ki je silo rjava, pokrita s suho travo ter nerodovitna. Ta predel pa naseljujejo že od pamtiveka živinorejci ali pa ga obiskujejo polnomad-

ska plemena. Za ovčerejo je nad vse pripraven. Obenem z deželo ob Donu je kubansko ozemlje obsegalo 25 odstotkov vsega žitnega pridelka sovjetske zveze. Domačih živali so našli v zadnjih letih 1.450.000 konj, 1.300.000 prašičev in 4.900.000 ovac, a to nazivlje dolgoletni državljanski vojni, ki je zavzela baš tu svoje najstrašnejše oblike, ker so kubanski kozaki kakor njih bratje ob Donu, siedeč svoji stari bojoviti tradiciji, nudili boljševo odpor do zadnje vasi ter ga zapeli v stotine bitk in spopadov.

Kakor deželo ob Donu so skušali boljševeki tudi tu ozemlje industrializirati. V zgornji dolini Kubana so odkrili svinec in baker, zgradili so žitne mlince, zgradili so v celoti nad 600 novih tovarn, ki pa se jih drži hud nedostatek: nazivlje bližnji gorskim reklam so bile pristljene, dobavljati si večji del svoje električne sile iz velikanske centrale ob Dnjepru. V Kubanu pa se pričenojajo tudi tista nahajališča petroleje, ki se vlečejo po vsej priliki in severozapadno smer ob Bakuja do Groznega in se, po sovjetskih geoloških objavah, cepijo tudi proti Majkopu.

Dežela ob Kubanu bi bila lahko ena najbolj srečnih na svetu, pa jo je njena nedavna burna zgodovina privedla ob rob propasti. Boljševiki tudi po zaključku državljanske vojne niso zaupali kubanskim kozakom in so jih odganjali, kazenske odprave v Kavkaz in Gruzijo pa so vodile tudi do plenitev v kubanskem ozemlju. Domače prebivalstvo so odganjali, priseljevali pa so tisoče in tisoče industrijskih delavcev s severa, ki so se znašli nad kubanskim kmečkim prebivalstvom in kmalu uničili lesno, žitno ter ribje bogastvo severnejšega predela dežele.

Južni del Kubana pa ima spet obsežne gozdove, na hribovitem ozemlju pred pravim Kavkazom rase mnogo dobrega lesa. Stepa se ob Kubanu in njegovih pritokih počasi dviga ter prehaja končno v prekrasni kavkaski svet. Kadar so bili kubanski kozaki s carjem v borbi ali pa, če so jih zasledovali kot razbojnike, so jim gore tega sveta prožile prvo zatočišče. Usoda kubanskih kozakov je stiliča zelo usodi njihovih bratov ob Donu. Borili so se na vse strani in se žilavo držali svojih step. Šele boljševekim je tu uničil, konj je izgubil, ž njim pa je izgubil tudi kubanski kmet vojak. Traktor se je vseli v deželo. Po sovjetskih podatkih je ropotalo tu preko polj 7000 traktorjev, ki so jih razdelili na 892 traktorskih postaj. Kozaske stanice, v katerih je imela vsaka družina svoj dvor, so izgubili v prid kolektivnim gospodarstvom.

Največje kubansko mesto je Jekaterinodar, ki ga je dala carica Katarina zgraditi

na kraju, kjer je stal nekod Tmurskana, utrjeni kraj sovražnega tatarskega kana. V revolucijski dobi so mesto prekrstili v Krasnodar in je naraslo kmalu na 100.000 prebivalcev. Mesto je prevažno železniško križišče in ključ za ozemlje pred Kavkazom.

## Zgovorna pahljača

Najznamenitejši kraj za izdelovanje japonskih pahljač je Nijona v provinci Ovar, četrto največje mesto v deželi. Od tu romajo pahljače po vsem svetu. Kloto se ponasa, da izdeluje najlepše pahljače, toda najonske pahljače prekašajo vse po nežnosti in bogastvu svojih barv. Tokio izdelala letno nekoliko milijonov pahljač. Tu izdelujejo zlasti tiste pahljače z držali iz kosti in slonovine, ki so namenjene za bogate dame v tujini in so bogato okrašene s svilo, mozaikom, zlatim lakom itd.

Na Japonskem uporabljajo pahljače najrazličnejših vrst za najrazličnejše in tudi najbolj čudne namene. Tako imajo razsodniški pri rokoborbah in mečevanju ogromne pahljače v obliki metulja. Držaj predstavlja metuljevo telo in je sijajno okrašen s težkimi, svinilnimi vrvičami. Razni gibi s temi pahljačami predstavljajo za borcu umljivo govorico znakov. V prejšnjih časih je bila med vojnami velika pahljača z železnimi ogrodjem in močnim papirjem znak armadnega poveljnika. Sredi te pahljače je bila naslikana rdeča kroglja na zlatem ali srebrnem polju, simbol sonca, vojni simbol japonskega ljudstva. V sil je bila ta pahljača, če si jo sklopil, orožje, ki ga ni bilo omlačevati.

Vse nam znane vrste pahljač so na Japonskem imeli že pred stoletji. Zanimivo so tiste iz nepremočljivega papirja, ki jih potope v vodo in dajejo potem pri pahljanju, ko voda spuhneva, mnogo več hladu nega običajne pahljače. Učivo ali plosko pahljačo izdelujejo pogosto iz peresja, listja ali najboljšje svile in jo uporabljajo kot metlo za žito, razprašilnik ter za podpiranje ognja. Menda baš zanj je vsestranske uporabe jo cenijo manj nego druge, »plemenitejšee« vrste pahljač.

Japonski gentleman nikoli ne nosi kločka, a pahljačo uporablja kot zaslonilo za oči proti soncu. Če si hoče zasenčiti vso glavo, razpne sončnik. S pahljačo ravna svoje služabništvo in si prihrani s tem mnogo besed.

Navada medsebojnega obdarovanja je na Japonskem splošno razširjena, a najljubše darilo je vsem pahljača. Za poroke pošiljajo hišni prijatelji dragocene darove, oddaljeni sorodniki pa dragocene pahljače, na katere zapisujejo svoja voščila. Pri novoletnih voščilih, ki jih prihaja izražat vsakdo osebno, zastopajo pahljače posrečnice. Če dobi nekdo neko mesto ali pa napreduje, mu čestitajo s tem, da mu pošljejo pahljačo z nekoliko na njej zapisanih besed in to velja toliko, kolikor osebno čestitanje.

## ANEKDOTA

V neki družbi, v kateri je sedel tudi slavni anatom Lister, so se pripravili, kateri poklic je najstarejši. Nekd odvnetnik je zahteval prvenstvo za svoj stan, kajti ko je Adamov sin Kajm ubil svojega brata Abela, je dejal, si je moral najeti zagovornika.

»To je vse prav,« je menil Lister, »toda moj poklic je vendarle še starejši, kajti ko je Bog vzel Adamu rebro, je moral imeti kirurga!«

## VSAK DAN ENA



»Če se bom že poročil, tedaj mora biti to lepo dekle in spretna kuharica obenem!«  
 »To je vendar bigamija!«



Italijanske pehotne patrole na egiptski fronti

v sezoni, je prišel na oder šele ob koncu abonentskih predstav.

Ta domača dela, ki jim je treba pristeti še Golievo mladinsko igro »Jurček«, smo torej pozdravili kot stare znanice in mislim, da niso slabo zastopala slovenske dramatične. Vedno znova vilimo, da tuji dramatični večkrat s skromnejšo idejno, spoznavno in etično vsebino dosežajo učinek boljših in pomembnejših iger, ker so pač ustvarjali v okolju večjega in starejšega formalnega mojstrstva. Naša drama bo zadržno dosegla trajnejše in morda mednarodno pomenbe sadove tedaj, ko se bo polna življenjska izkušnost in miselna tankočutnost našega dramatskega pisatelja organsko spojila s pridobitvami formalnega razvoja, ki ga je pri nas začel šele Cankar.

## Šesti letnik »Umetnosti«

S pravkar izišlim 10.—12. zvezkom je zaključen šesti letnik mesečnika za umetniško kulturo »Umetnost«, ki izhaja v redakciji znanega slikarja Mihe Maleša. Casopis, ki si je zastavil prikupno nalogo, da posreduje med umetnostjo in občinstvom ter hkrati predstavlja slovensko umetnostno kulturo, list, ki je to nalogo izvrševal s prav tako prikupnim vzgonom, se uspešno uveljavlja tudi v razmerah vojnega časa. Teh nekaj krasno opremljenih zvezkov, ki tvorijo letnik 1941—42, je v veselje vsakomur, kdor je tesneje zvezan z umetnostjo in z vsem našim kulturnim življenjem. V teh zvezkih niso označeni samo vsi pojavi in dogodki domačega in tujega umetnostnega življenja, marveč je v njih našla zavetja tudi vezana beseda, čeprav priloga »Živa njiva« ni dosegla zaželenega uspeha. Pravo bogastvo pa predstavljajo

na straneh te revije reprodukcije umetnostnih del, v čemer je »Umetnost« prekosila vse druge slovenske časopise.

Novi in zaključni zvezek šestega letnika prinaša na uvodnem mestu članek umetnostnega zgodovinarja Marjana Marolta »Novo odkrite Bergantove podobe«. So to trije veliki portreti, ki so se nedavno pojavili na italijanskem umetnostnem trgu v Firenzah in ki so v članku reproducirani. Potekajo iz zbirke barona Volbenka Danjelja Erberga v Dolu in kažejo njega, njegovo ženo in mater (le-to domnevno), vsi pa nedvomno izpričujejo Bergantovo mojstrsko roko. Pisec se bavi s temi slikami in nas seznanja z Erbergovo rodbino. Umetnostni kritik dr. Stane Mikuz je prispeval daljši esej »Umetnost slepe ulice«. V taki slepi ulici se je znašla slovenska upodabljalčeva umetnost po smrti slikarja Janeza Wolfa in njegovih učencev bratov Šubičev. Črto tega razlomba tvorita l. 1890 in nekako l. 1900, ko so se pojavljali slovenski impersionisti. Prizorišče te v slepo ulico zašle umetnosti pa je malomejna Ljubljana, v kateri je moral nadarjeni slikar Janez Wolf umreti malone kot berač. Pisec nas vodi po tedanjih naših revijah, zlasti po »Domu in svetu«, ki je primasjal ilustracije in nam kaže z zgovornimi primeri tedanje estetske nazore in tedanja našo žalostno kulturno provinco. Pri tem se ne razgleduje samo po upodabljalčevi umetnosti, ampak tudi po literaturi — po četvri naše gredje gospode in modnem »okusu«, ki se kajpak ni mogel zlahka povzpeti tako visoko, da bi razumel prihajajoči rod impresionistov in Cankarjevo prozno umetnost. Dr. Mikuzev esej bo vsakdo prebral z užitkom in spridom, saj odpira zajemljive poglede v slovensko kulturo devetdesetih let. — Tekstno vsebino

številke zaključujejo obilne drobne vesti »Iz umetniškega sveta«. Ob koncu je še nekaj strani pesmi: ostankov »Žive njive«, ki je pa sedaj zgolju »glavo« in ostala le še na ovojnem listu. Tu so pesmi Pavla Golie, Cvetka Golarja, Leopolda Staneka in Marija Skalana.

Obilne so seveda tudi v tem zvezku ilustracije. Priložen mu je lastnorodno podpisani lesorez Maksima Sedeja »Jutro«. Poleg že omenjenih Bergantovih portretov so reproducirane nekatere slike in kipi Simona Ogrina, Alojzija Gangla, Ivana Zajca, Ivana Franketa, Jožefa Urbanija, A. Progarja, Antona Koželja, Josipa Germa, Antona Gvajca, Franca Levčnika, Fr. Pengova, Alojzija Repiča, torej naših »devetdesetletnikov«. Zatem slika odnomo kip Italijana Silvia Rotta in Glana Lorenza Berninija, karikaturna Čeha K. V. Kliča in dr. Izmel sodobnih so zastopani Matija Jama, France Gorše, Miha Maleš, K. Putrih, Nikolaj Omersa, Lojze Perko (z nedavnih razstav) ter Dejean, Yencesse, Toulouse-Lautrec in K. J. Barillet.

Tako torej »Umetnost« v lepem tisku in opremi Narodne tiskarne tudi danes dostojno predstavlja slovensko umetnost. Uredništvo napoveduje za 1. september prvo številko sedmega letnika. Želimu mu tudi nadalje kar največ uspeha!

## ZAPISKI

### »Slovenski Pravniki«

Izšla je 7.—8. številka 56. letnika strokovnega glasila »Slovenski Pravniki«. V tem zvezku se končuje daljša razprava dr. Božidarja Kobeta »Osnovni problemi reforme delniškega prava«, zgrajena na osnovi najmedernejših izsledkov delniško-

pravne literature in judikature ter polno zanimivih pogledov na problematiko delniških družb zlasti glede na načelo kolektivne odgovornosti. — Prav tako se zaključuje razprava dr. Alojzija Finžgarja »Sporazumna delitev zapuščine«, ki takisto obilno upošteva domačo in tujo literaturo in judikaturu. — Dr. Lav S v e t e k začneja razpravljati o prekočasnem delu. Njegov traktat obeta, da bo tehten prispevek k sorazmernemu in ravno skromni slovenski literaturi iz delovnega prava in socialne zakonodaje sploh. — Med književnimi poročili obravnava dr. Branko V r o n v o v posebnem kritično usmerjenem sestavku knjigo dr. Ivana Tomšiča »Vojno in nevtralnostno pravos. Med raznimi vestmi je med drugim informativni pregled nove določbe kasacijskega sodišča v raznih pravnih zadevah in sporih. — »Slovenski Pravniki« izdaja društvo »Pravniki« v redakciji univ. prof. dr. Rudolfa Sajovca.

K. V. Klič. V najnovejšem zvezku »Umetnosti« čitamo poročilo o Karlu Vaclavu Ključu, čigar stoletnica rojstva je neopazeno minila letos v maju. Klič je izumitelj posebne heliografure in bakrotiska, izmed katerih je zlasti slednji izum močno vplival na reprodukcijsko tehniko in povzdignil vrednost sodobne ilustrirane knjige in revije. Ta zaslužni češki rojak, ki je umrl leta 1926, na Dunaju, pa je bil poleg Aleša in Kolarja med najpomembnejšimi češkimi ilustratorji 19. stoletja. Odlikoval se je kot odlični karikatelist; kot tak je izdal v Brnu humoristični časopis »Veselo listy«, sodeloval na to pri budimpeštanskem »Borszem Janku«, dalje pri dunajskih listih »Der Floh« in »Humoristische

Blätter« ter pri znanem londonskem »Puck«. Pri nas ga je pridobil Fran Levstik za sodelovanje v njegovem znamenitem satiričnem listu »Pavliha«. Izdeloval je karikature narodnih pravkov po Levstikovih navodilih. Kako odlično je pri tem uspeval, priča karikatura dr. V. Zarnika, ki jo je reproduciral v zvezi z navedenim člankom najnovejša »Umetnost«.

Voltaire je bil gost kralja Friderika Velikega. Nekod ga je kralj povabil, da se malo popeljeta po jezeru. Najprvo je stopil v čoln kralj, za njim Voltaire. Ta je mahoma zapazil, da je v čolnu velika luknja, skozi katero je vdiral voda. Hitro je skočil spet na breg.

»Nu, nu, dragi prijatelj,« je dejal kralj, »kaj se tako bojiš smrti?«  
 »Seveda se bojim,« je odgovoril Voltaire, »na svetu je mnogo kraljev, Voltaire pa je samo eden.«

Leta 1769. je prejela pariška pošta pismo z naslovom:

»Knezu pesnikov, filozofu narodov, Merkurju Evrope, glasniku domovine, pevcu junakov, prvemu sodniku okusa, zaščitniku umetnosti, dobrotniku nadarjenih, poznavcu duhov, biču krivice, sovražniku fanatizma, branilcu ponižanih, očetu modrih, vzorniku bogatim, zagovorniku bednih, nesmrtnemu zrcalu vseh čednosti.«

Na pismu ni bilo sicer nobenega imena, vendar ga je pariška pošta brez odloga dostavila Voltairu.



SPORT

Žene in svetovni rekordi

Redkejšje, zato pa vztrajnejše so ženske na višku sportnega znanja

Če bi sportne uspehe žena merili po uspehih moških sportnikov, bi bilo sorazmerno majhno število takih žen, ki so na sportnih tekmovanjih dosegle res velike uspehe...

Taka sportnica je bila med redkimi nemška smučarka Christl Cranzova, ki se je šele sedaj, od kar je njen brat Rudi Cranz padel na vzhodnem bojišču, umaknila z aktivnega dela...

V tem naštevaju seveda ne smemo pozabiti niti njene sedanje rojakinje izborne plavalke Ragnhild Hveger in nemške atletinje Gizele Mauermeyer. Ta sednja je dosegla 11 svetovnih rekordov v metu diska...

Nemški in evropski atleti

Zdaj bi bilo pa že prav, da bi malo pogledali okrog sebe in zapisali, kaj je bilo najbolj pomembnega v letošnji sezoni po evropskih tekmovanjih. Že prvi pogled na seznam najboljših uspehov letošnje sezone kaže, da je nemška lahka atletika kljub tretjemu letu vojne še zmerom lahko postavila v borbo večje število sportnikov...

GNILA JAJCA

Pevec se pobaha: — Zlaj, ko sem uspešno zaključil gostovanje v Ameriki, se napotim še v Afriko na koncertno turnejo. — Ali si pa pomislil, da tehta novejše jajce več kilogramov? — ga podražiti prijatelj.

primeri s metvlom, ki je v sportu vladalo — in povzročilo ogromen zastoj — v prvem svetovnem vbarju od l. 1914 do l. 1918.

CISTO NA KRATKO

Na plavalni prireditvi v tristoškem kopališču »Auseonik« so bile v nedeljo plavalne tekme za damsko prvenstvo Italije po društvi, na katerih so nastopile vse najboljše plavalke Italije...

Telovadni trojci med najboljšimi telovadkinjami Madžarske, Nemčije in Italije v Benetkah je bil končan z nezanimivimi rezultati med posameznimi državami...

Zaupna posvetovalnica

Diakocepec. Vprašaj ste, kaj so Lamaniti, in želite odgovora pod gornjo značko. Vi niste samo diakocepec, ampak imate tudi znatno porcijo prešerne zlobnosti...

Gobar. Vi še niste gobar, kvečjemu gobarski začetnik. O gobah smo že toliko pisali, da nam boste oprostili, ako Vas namesto odgovora opozorimo na članek priznanega gobarskega strokovnjaka »Na pragu gobje sezone«...

D. C. Ljubljana. Če sem prav uganil poklic osebe, ki vam je blizu in katere rokopis ste predložili, se samo čudim, da sploh hočete nasveta. Tako razločno vam je izjavil, da hoče le sveto, vi pa tšičete za njim...

Fides. Iz opisa vajinih odnošajev je razvidno, da res ni prave odkritosti med vama. Zdi se, da je ona zapeta, vi pa ne znate razbiti oklepa nezaupanja, ki obvladuje vajine odnošaje...

Zmaj — 17. 13. avg. 1919. Sporočili smo že opetovano na tem mestu vsem našim

interesantom, da je naš strokovnjak za grafologijo odšel za nedoločen čas in da zato ne moremo podajati analizo značaja na temelju rokopisa.

Tistim, ki oddajajo opremljene sobe v podnajem

Dodatno k opozorilu glede predpisanega sklepanja podnajemniških pogodb obveščam tem potom davčna uprava za mesto Ljubljana še sledeče: 1. Pogodbe se sestavljajo na monopoliziranih obrazcih, katere uporabljajo hišni gospodarji za svoje najemnike...

DOSLEDNOST — Koliko si stara, Nadica? — Devetnajst let. — Kako to, ko si ml pa pred dvema letoma dejala isto? — Seveda, ker ne spadam med tiste ljudi, ki govore danes eno, jutri pa drugo.

OTROSKA USTA

Mala Dragica sreča na ulici na izprehodu z mamo gospoda, vsega kosmatega po obrazu. — Mamica, — vpraša Dragica, — ali se ta gospod zjutraj umije ali samo počee po obrazu.

Mali oglasi

Službo dobi Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Postrežnico sprejem. Cesta v Rožno dolino 24. 10330-1

Postrežnico za vsako dopolnilno išem. Jež, Topniška ul. 18-II. 10323-1

Frizersko pomočnico in vajenico sprejem. v stalno službo. Klis Franc, Prečna ul. 4. 10334-1

Šiviljsko pomočnico tudi začetnico, išem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10338-1

Briv. pomočnika frizerske vajenice in frizerske vajenice takoj sprejem. Franc Wildman, Napoleonov trg 5. 10337-1

Gospodinjio boljše srednjih let, inteligentno, ki je sposobna opravljati vsa hišna dela in dobre kuhe, išem. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »Prijeten dom«. 10341-1

Postrežnico za nekaj ur dnevno išem. Koblarjeva 15. 10343-1

Službe išče Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Modistka išče zaposlitev v svoji stroki. Zmožna samostojnega dela. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »Vestna«. 10328-2

Vajenci (-ke) Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Vajenci (-ca) za trgovino s špecertskimi blagom, sprejemno takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10345-44

Knjige

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Slov. trg. vestnik letnike 1904, 1905, 1906, 1907, 1908 kupim. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »Vestnik-Ljubljana«. 10340-8

Kolesa

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Tricikelj za 850 lir še nov, napradaj. Ogled pri »Merkur«, Miklošičeva cesta 20. 10347-11

Kupimo moška in damska kolesa v vsakem stanju, in pisalni stroj. Generator delavnica, Tyrševa c. 13 (Figovec, levo dvorišče). 10348-11

Pohištvo

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Posteljo z žičnim modrocom, salonsko garnituro (mizo, fotelje) in 1 ogledalo, prodam. Trdinova 8-II, vrata XI. 10265-12

Nov kavč štrok za dve osebi, napradaj za 1200 lir, in dve novi moderni postelji napradaj za 1500 lir. Vprašati pri »Merkur«, Miklošičeva c. 20. 10349-12

Oblačila

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Moško obleko temnorjavo, skoraj novo, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10322-13

Posest

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Stavbno parcelo v centru, pod zelo ugodnimi pogoji, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10352-20

Stanovanja

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Zelezničar z ženo išče enosobno stanovanje za 15. avgust. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »Točen plačnik«. 10325-21a

Harmoniko

12 basov, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10333-26

SLUŽBO DOBI TAKOJ verziran ZOBOTEHNIK

zmožen vseh del v jeklu, kavčuku in zlatu. — Naslov v oglasnem oddelku »Jutra«

Zahvala

Ob smrti našega ljubljenelega soproga, očka in sina, gospoda

Franzl Feliksa

se prisrčno zahvalujemo vsem, ki so nam v katerikoli obliki izrazili toplo sočutje in ga tako številno spremenili k večnemu počitku.

Sv. maša v spomin blagemu se bo darovala v nedeljo, dne 9. avgusta na Rakovi jelši.

Ljubljana, dne 5. avgusta 1942.

Zalujoči ostali

Iščem za takoj

dvo- do trisobno komfortno stanovanje s kopalnico in centr. kurjavo, v centru mesta, najraje v stanovanjski palači, kakor »Slavija« ali slično. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »Komfortno«. 10268-21a

Zamenjam

šeststobno stanovanje s komfortom za trisobno, po možnosti centralna kurjava. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »Primorje-Centura«. 10326-21a

Iščem za takoj

trisolno ali štirisobno stanovanje s kopalnico in vsajimi pritlikalnimi bližini ali centru mesta. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »Placem v naprej«. 10310-21a

Sobo odda

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Opremljeno sobo

z dvema posteljama in souporabo kuhinje, oddam najraje zakonskemu paru. Gosposvetska c. 13-I, vrata 96. 10320-23

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom in souporabo kopalnice oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10339-23

Oddam sobo

s kopalnico, v bližini gl. Kolodvora. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10336-23

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom in souporabo kopalnice oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10346-23

INSERIRAJ V »JUTRU«!

Sobe išče

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

MLADA ZAKONCA

iščeta opremljeno sobo za takoj. Naslov pustiti v ogi. odd. Jutra. 10335-23a

Prazno sobo

s štedilnikom išem. Ponudbe na ogi. odd. Jutra pod »V strogem centru«. 10342-23a

GLASBILA

Beseda L. 0.60, taksa 0.60, za dajanje naslova ali za šifro L. 3.—

Harmoniko

12 basov, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 10333-26

NIVA IN MIKI

Drugo jutro je Challonerjeva odprava, sestojeca iz treh pasjih vprej in štirih mož, odrinila na severovzhod, proti novim postaji ob izlivu Cochranova v Jelenje jezero. Uro po odhodu je isti Challoner z lahkimi sanmi in petorico psov zavil v ravnini črti proti vzhodu, k Jacksonovemu kolenu. Za njim je stopal eden izmed Mac Donnellovih Indijancev s sanmi in vprego, ki naj bi popeljala Naneto v Fort O'God. Ne Durant ne Grouse Plet nista bila po dogodu v koči več prišla Challonerju na oči, in Mac Donnellovo mnenje, da sta to takoj po svoji neuspeli lopovščini odkurila s postaje, se mu je zdelo povsem verjetno. Novica, da tisti dan pričakujejo v Fort O'Godu policijsko jezdno patrolo, ki je namenjena na opravniško postajo York, je bila nedvomno pospešila njuno izginjenje. Šele zadnji hip pred odhodom je Challoner spustil Mikija iz kočje ter ga privezal k ojesu svojih sani. Ko je Miki zagledal petorico vprežnih psov, se dečih na zadnjakih, je odrenel in zarenčal. Toda Challoner mu je s pomirljivim prigovarjanjem hitro dopovedal, da to niso sovražniki, in njegova izprva nezaupljiva trpnost se je kmalu izpremenila v nekakšno zanimanje za njih dejanje in nehanje. Bili so dobra vprega, prijazni, na jugu odgojeni psi brez volčje primesi. V zadnjih štiriindvajsetih urah se je bilo zgrnilo

na Mikija toliko dogodkov, da ga je bila še mnogo milj po odhodu iz Fort O'Godu zgoli razburjenost in nemir. Možgani so mu bili polni novih dojmov, tako da se je vsega, kar je bil doživel, preden je padel Le Beauju v roke, le nedoločno spominjal. Celo spomin na Nivo je bledele spričo burnih življenjajev v Nanetini koči in v Fort O'Godu. V glavi se mu je kar vrtelo od samih Durantov, Pietov, Le Beaujev in drugih dvožonkih zverih, ki so ga bile s svojimi gručami malone do mrtvega potolkle in ga nato prisilile, da se je moral boriti za svoje življenje. Domišljija mu jih je slikala povsod; predstavljal si jih je, neštivilne kakor volkovi, in če jih že ni bilo toliko, jih vsaj ni bilo manj, kot jih je bil videl zbranih okrog taborišča. V vsej tej burni in zmedeni panorami pa je bil samo en Challoner, ena Naneta in ena majhna deklica; ostalo je bilo zgoli zmešaniava, negotovost in temna grožnja. Dvakrat se mu je bil Indijanec od zadaj približal, in dvakrat se je bil Miki renče obrnil proti njemu. Iz vseh spominov je bil najjasnejši in najmočnejši tisti, ki mu je bilo ime Naneta. Še vedno je živel v njem dojem njenih mehkih rok, njenega milega, blagega glasu, njenih dišečih las, njenega milega, njenega telesa in drobne stvarce, ki je bila takisto del njenega bitia. Tega si ni mogel niti Challoner razložiti in zato ni razumel živčnosti svojega psa, ko so se zvečer utaborili. Dolgo časa je sedel pri ognju in skušal oživiti nekdanjo domačnost. Toda uspešno mu je le deloma. Pes ni bil miren. Venomer se je oziral proti vzhodu, in kolikorkrat je povohal v tisto

stran, tolikokrat se mu je dvignilo iz grla zanj molko ječanje. Challoner se je bal, da mu pes ne bi pobegnil, in ga je zato z vrvi privezal k mlademu drevesu nedaleč od sotora. Ura je utegnila biti okrog desetih in noč je bila tako mirna, da je prasketanje dogorevajočega ognja kakor pokanje z bičem udarjalo Mikiju na uho. Njegove oči so bile široko odprte in budne. Razločil je postavo Indijanca, ki je spal ves zahoteman v svojo odejo in za katerim so vprežni psi tiho ležali v luknjah, ki so si jih bili izkopali v sneg. Luna jim je stala skoraj nad glavami. Nekje, miljo ali dve milji daleč, je volk iztegnil gobec proti svetlobi in zatulil. Ta daljni krik je priliz Mikijevemu rastočemu nemiru nove hrane. Obrnil se je v tisto stran, od koder je prihajal. Gnalo ga je, da bi se odzval in zagnal svoj klic gozdovom, luni in zvezdnemu nebu. Toda prenapagal se je, stisnil čeljusti in se ozrl na sotor, pod katerim je spal Challoner. Legel je v sneg, vendar pa je bedel in vleknil na uho. Mesec se je že spuščal v zaton, ozenj je bolj in bolj pojemal in le časih še negotovo zažarelo. Challonerjeva ura je šla na eno, a Miki je še vedno ležal z odprtimi očmi, ves nemiren od novega klica, ki mu ga je bila poslala daljna, skrivnostna pustinjska noč. Nazadnje se ni mogel več brzdati in je začel gristi vrvi; mik žene in njenega deteta je bil močnejši od pokorščine do gospodarja. Ko je bil prost, je povohal rob Challonerjevega sotora, nato pa upognil hrbet in pobesil rep. Vedel je, da izdaja gospodarja, ki je toliko časa hrepenel

po njem in tako neizbrsno živel v njegovih sanjah. Kar ga je gnalo, ni bil razumski predsodek, temveč moč nagona. Vedel je, da se vrne; to prepričanje mu je neporušno stalo v mislih; a noč, ta mah, je moral iti svojo pot. Smuknil je v senco in se gibčno kakor lisjak previl mimo spečih psov. Šele četrtil milje od taborišča se je vzravnil in v mesečini kakor siva senca zletel proti vzhodu. V njegovem diru ni bilo nikakega obotavljanja več; rane so se mu bile zaprle, s krepkimi udi in s prsi širokimi kakor najmočnejši gozdni volk je brez oddiha skakal svojo pot. Ne zajci, ki jih je srečaval, ne vidre s svojim predirljivim duhom ga niso mogle odvrtiti od njegovega namena. Po močvarah, skozi globoke šume, čez reke, mimo jezer in preko žalostnih kamenitih pustinj je vodil Mikija njegov nezmožljivi nagon. Enkrat samkrat se je ustavil, da se napije iz žuborečega, lahko dostopnega potoka, a tudi tu je le v naglici srebral požirek vode, nato pa še hitreje nadaljeval svojo pot. Mesec se je spuščal čedalje niže ter končno izginil; zvezde so začele bledeči; male so ugašale, velike so izgubljale žarki svit. Brezbrežna senca se je razgrnila nad gozdovi. V desetih urah med polnočjo in jutrnjo zarjo je pes prediral pet in trideset milj. Nato je obstal. Z vrha skalnega grebena je na trebuhu leže gledal, kako vzhaja novi dan. Teško dihaše in s penastim gobcem je počival, dokler ni blede zimsko solnce pozlatilo neba. Ko so nalik bliskom topov, skritih za obzidjem vzhoda, preleteli neskončnost prvi svetli žarki, se je Miki vzdignil, da bi bolje doživel čudež prerodenja.